

Huvudman

Stiftelsen för kristna skolor
Org nr. 857202-7434
ann@egestal.se

Beslut

Datum 2024-06-27
Dnr 2024:3585
Sida 1 (14)

Ärendet

Tillsyn av den fristående grundskolan Vasaskolan i Göteborgs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stiftelsen för kristna skolor att senast **den 19 november 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande konfessionella inslag i utbildningen. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Stiftelsen för kristna skolor inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Stiftelsen för kristna skolor ska vidta följande åtgärder

Konfessionella inslag i utbildningen

1. Se till att de elever som inte vill delta i ett konfessionellt inslag ges möjlighet att helt utebli från det konfessionella inslaget. I fråga om en elev vill delta i ett konfessionellt inslag eller inte, ska elevens egen uppfattning tillmätas betydelse i förhållande till elevens ålder och mognad (1 kap. 7 b och 10 §§ skollagen).
2. Se till att försäkra sig om att elever, utifrån elevernas ålder och mognad, är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt. Detta innebär också att elever som inte får skriftlig information om konfessionella inslag enligt punkten 3 nedan, ska få muntlig information om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt. Inkom med en redogörelse för på vilket sätt huvudmannen har försäkrat sig om detta samt uppgift om vilken skriftlig och muntlig information som har lämnats och till vilka grupper samt när och hur detta har skett (1 kap. 7 b § skollagen).
3. Se till att skriftligen informera eleverna i mellan- och högstadiet om konfessionella inslag i utbildningen. Informationen ska innehålla uppgifter om vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma samt en påminnelse om att deltagande i

konfessionella inslag är frivilligt. Inkom med den skriftliga information som har lämnats samt med uppgift om när, till vilka grupper samt på vilket sätt informationen har lämnats (1 kap. 7 c och d §§ skollagen).

4. Fram till dess att huvudmannen har lämnat skriftlig information till eleverna i mellan- och högstadiet om vid vilka tillfällen konfessionella inslag kan förekomma, enligt punkten 3 ovan, ska huvudmannen upphöra med konfessionella inslag i utbildningen (1 kap. 7 c § skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser att undervisningen är saklig, allsidig och vilar på vetenskaplig grund och att undervisningen är icke-konfessionell.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:3585) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har under våren 2024 inlett en riktad tillsyn av Vasaskolan F-9 belägen i Göteborgs kommun. Huvudman är Stiftelsen för kristna skolor.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Vasaskolan följer gällande bestämmelser om konfessionella inslag i utbildningen. Skolinspektionen har även kontrollerat om verksamheten följer bestämmelserna om att undervisningen är saklig, allsidig och bygger på vetenskaplig grund samt att undervisningen är icke-konfessionell.

Skolinspektionen har genomfört ett oanmält besök på skolenheten den 29 april samt den 2 och 3 maj 2024. Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare och rektorn och lektionsobservationer den 29 april samt den 2 och 3 maj 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat skolans policy gällande konfessionella inslag, information som ges till vårdnadshavare om konfessionella inslag samt exempel på samtycken från vårdnadshavare. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det aktuella fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Konfessionella inslag i utbildningen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Konfessionella inslag och skriftlig information om sådana

I det informationsblad/samtyckesblankett som delges vårdnadshavare rörande konfessionella inslag vid skolan ("Vasaskolan – en skola med kristen profil", nedan "samtyckesblanketten") anges att det finns konfessionella inslag i utbildningen i form av morgonandakt/morgonbön, bordsbön, morgonsamling i kyrkan samt gudstjänster. Enligt samtyckesblanketten inleds dagen med en morgonbön, som leds av den lärare som ska ha klassens första lektion. Morgonsamlingar äger rum i Johannebergskyrkan på onsdagar, för högstadiet, och på fredagar, för låg- och mellanstadiet. Morgonsamlingarna i kyrkan leds av skolans profilpedagog och sång och musik leds av musiklärare eller annan personal. I samtyckesblanketten beskrivs innehållet i gudstjänsterna så här: Inför högtider som advent och påsk, firar vi gudstjänst i skolan. Våra skolavslutningar är också utformade som en gudstjänst som firas i kyrkan vid jul och sommar. I samtyckesblanketten anges vidare att deltagandet vid de konfessionella inslagen är frivilligt och att detta innebär att eleverna kan sitta med vid morgonbönen utan att aktivt delta. Vidare framgår att skolledningen i dialog med vårdnadshavare och elev kan erbjuda ett alternativ till det konfessionella inslaget morgonbön och för det fall vårdnadshavare och elev önskar det ska rektor kontaktas via mejl eller telefon. Enligt samtyckesblanketten ska vårdnadshavare skriva under att de tagit del av informationen gällande de frivilliga konfessionella inslagen på Vasaskolan samt lämna blanketten till elevens klassföreståndare.

Rektorn uppger i intervju att när en elev ska börja på skolan bjuds vårdnadshavare och elev in till skolan för ett samtal med rektor och

biträdande rektorn där de går igenom skolans profil och de konfessionella inslagen. Vårdnadshavare får också ett dokument av vilket framgår vilka konfessionella inslag som skolan har och som vårdnadshavare ska skriva under och godkänna att eleven är med i de konfessionella inslagen. Tidigare har dokumentet, enligt rektorn, skrivits under när eleven börjar på skolan, oftast i förskoleklass eller årskurs 6, men i och med den nya lagstiftningen kommer vårdnadshavare tilldelas och skriva under varje läsårsstart i augusti. Rektorn uppger också att vårdnadshavare, när de skriver under dokumentet, är väl införstådda med att det förekommer konfessionella inslag men att det kan läggas till att vårdnadshavare förväntas prata med eleven om detta. Av intervju med elever framgår att några elever i högstadiet har diskuterat de konfessionella inslagen med sina vårdnadshavare och en elev uppger att hen deltog på ett möte med rektorn och biträdande rektorn inför att eleven skulle börja på skolan i årskurs 6, där elev och vårdnadshavare fick information om att det är en kristen skola men att eleven inte behövde vara med i kyrkan.

Samtliga intervjuade grupper uppger att klasserna på skolan oftast har morgonbön. Rektorn uppger i intervju att lärarna genomför morgonbön i elevernas hemklassrum. Elever i årskurs 4–9 berättar att vid morgonbönen väljer läraren vilken bön de ska be och att den antingen är tagen ur en andaktsbok eller ur bibeln. Elever i årskurs 2 och 3 uppger att de brukar be *Gud som haver barnen kär* eller att en elev får ta en lapp med en bön på ur en ask. Eleverna i årskurs 4–6 berättar att de alltid ber *Gode Gud välsigna maten* eller sjunger en bordssång, exempelvis *Thank you Lord for giving us food*, innan de går till matsalen. Elever i årskurs 7–9 berättar att de flesta lärarna håller i bordsbön innan de går till matsalen och att de elever som vill är med och ber. Vidare berättar elever att det under morgonsamlingarna i kyrkan förekommer bibeltexter, sång, bön och Guds välsignelse. Lärarna uppger att det under morgonsamlingarna i kyrkan förekommer konfessionella inslag såsom bön, psalmer och betraktelser ur bibeln.

Frivillighet

Elever i årskurs 2 och 3 berättar att alla elever måste vara med på morgonbönen i klassrummet men att de kan vara tysta om de vill. Vad gäller morgonsamlingarna i kyrkan berättar några elever i årskurs 2 och 3 att lärarna brukar säga att eleverna inte behöver vara med medan några andra elever berättar att de inte har hört läraren säga det. Samtliga elever i dessa årskurser säger att det är obligatoriskt att delta på morgonsamlingen i kyrkan och att morgonsamlingen är som en lektion. Elever i årskurs 4–6 uppger att de inte aktivt behöver delta på morgonbönen och bordsbönen, de behöver inte vara med och be bönen och knäppa händerna utan de kan vara tysta och lyssna, men att eleverna ska vara på den plats där det konfessionella inslaget genomförs, exempelvis i klassrummet. Vidare

uppgger elever i årskurs 4–6 att eleverna ska vara med på morgonsamlingarna i kyrkan men att vårdnadshavarna kan meddela att de inte vill vara med. På fråga om alla elever deltar i morgonbönen uppgger elever i årskurs 7–9 att det är obligatorisk närvaro i skolan och att de får frånvaro om de inte är där. På fråga om det är frivilligt att delta i morgonbönen svarar eleverna att de inte behöver delta aktivt men att man ska vara i klassrummet och att lärarna säger att bara de elever som vill besöka be med läraren. Eleverna i årskurs 7–9 berättar vidare att de har morgonsamling i kyrkan och om någon elev väljer att inte vara med kan de vänta i skolan till de andra kommer eller ta sovmorgon.

Vad gäller skolavslutningarna berättar eleverna bland annat att de är i kyrkan, att det är som en morgonsamling, att de sjunger sånger och att rektorn håller tal. På frågan om vad som händer för det fall en elev av någon anledning inte vill vara på skolavslutningen i kyrkan svarar eleverna i årskurs 2–3 att man inte behöver vara med på skolavslutningen om det krockar med någon konsert eller om man ska åka utomlands, annars ska man vara med. Eleverna i årskurs 4–6 tror att man som elev missar skolavslutningen om man inte vill vara med i kyrkan. En elev i årskurs 7–9 berättar att de i samband med skolavslutningen samlas på gräset utanför kyrkan, så om en elev inte vill vara med i kyrkan kan hen vara med utanför kyrkan.

Lärare som undervisar i årskurs 1–6 uppgger att det inte finns någon vårdnadshavare som i samtyckesblanketten uppggett att eleven inte ska vara med, så lärarna tar närvaro. Lärarna säger vidare att de inte har varit med om att någon elev inte vill vara med. Eleverna sitter i klassrummet men behöver inte delta aktivt. På fråga huruvida samtycket följs upp i takt med att eleverna blir äldre och kanske ändrar sig svarar lärare i årskurs 1–6 att det blir en icke-fråga eftersom det är frivilligt för eleverna. Lärare som har undervisning i årskurs 7–9 uppgger att eleverna är medvetna om att det är frivilligt att delta på de konfessionella inslagen men att de ändå är med. Eleverna i dessa årskurser kan, enligt lärarna, komma in sent till skolan eller strunta i att vara med i kyrkan. För det fall elever kommer sent till exempelvis morgonbönen får de vänta utanför klassrummet tills den är klar och de noteras som frånvarande för att vårdnadshavare ska veta om eleven är i skolan eller inte.

På fråga om hur det ser ut med frivillighet på morgonbönen svarar rektorn att de yngre eleverna alltid är med och inte sitter utanför klassrummet, så de kan uppfatta att det är obligatoriskt. Rektorn uppgger vidare att hen förstår att eleverna i låg- och mellanstadiet tror att det är obligatoriskt att närvara vid de konfessionella inslagen då det inte är någon vårdnadshavare som hört av sig till rektorn om att eleven inte ska delta. Vad gäller högstadiet så vet eleverna att de får frånvaro men att det inte händer något mer. Vissa lärare på högstadiet hänger upp en skylt på dörren att

morgonbön pågår och öppnar då inte för elever som kommer sent utan de får komma in i klassrummet efter att morgonbönen är genomförd. Rektorn berättar vidare att högstadieeleverna nog förstår att deltagande i morgonbönen är frivilligt, men att eleverna på låg- och mellanstadiet inte reflekterar över att det skulle kunna vara frivilligt. Vad gäller bordsbönen uppger rektorn att den är frivillig men att alla elever är i rummet och att läraren är noga med att säga att de som vill be gör det. Rektorn berättar vidare att samlingarna vid påsk och jul är utformade på samma vis som morgonsamling, att det förekommer konfessionella inslag och att alla elever deltar.

På fråga vad som händer med de elever som inte vill vara med på ett konfessionellt inslag uppger rektorn att det inte har varit aktuellt under de sex år som hen varit på skolan. På fråga om de har samtal om samtycke och frivillighet med de äldre eleverna uppger rektorn att de inte har det men när de pratar om likabehandlingsplanen nämns det och eleverna undrar varför de får frånvaro när det inte är obligatoriskt. Men det sker inte med eleverna i låg- och mellanstadiet utan först när eleven går i högstadiet. Rektorn uppger vidare att samtycket är till och från vårdnadshavarna och inte eleverna. Ser man signaler om att någon elev inte vill vara med tas samtal med eleven.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att med konfessionell inriktning avses inriktning på verksamhet som innebär att det där förekommer konfessionella inslag. Med konfessionella inslag avses bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion och som initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag.

Av förarbetena till ovan nämnda bestämmelser i skollagen (prop. 2021/22:157, s. 109) framgår att formuleringen ”bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion” avser religionsutövande som ligger nära religionsfrihetens kärna enligt regeringsformen. Inslag som omfattas är till exempel trosbekännelse, bön och predikan. Betydelsefullt kan också vara i vilket sammanhang en handling sker. Även sjungande av religiösa sånger eller recitation av religiösa texter kan innebära bekännande eller förkunnande beroende på ordalydelsen och omständigheterna när detta utförs.

Av 1 kap. 7 a § skollagen framgår att om huvudmannen för en fristående skola, en fristående förskola eller ett fristående fritidshem har fått godkännande att bedriva utbildningen med konfessionell inriktning, får andra aktiviteter i utbildningen än undervisningen ha en sådan inriktning, med de begränsningar som följer av 7 b och 7 c §§.

Av 1 kap. 7 b § skollagen framgår att i en utbildning med konfessionell inriktning får undantag från det som anges i 5 § tredje stycket om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet enbart göras för konfessionella inslag. Deltagandet i konfessionella inslag ska alltid vara frivilligt. Huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och barn eller elever är införstådda med detta.

Av förarbetena till bestämmelsen ovan framgår (prop. 2021/22:157, s. 49 och 115) att vid tillämpning av denna bestämmelse ska även 10 § beaktas. Enligt den bestämmelsen ska barnets inställning så långt det är möjligt klargöras. Barnet ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne, bland annat när det gäller deltagande i utbildning med konfessionella inslag och barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. När det gäller barns rätt att komma till tals har FN:s barnrättskommitté uttalat att det är viktigt att barnets autonomi i förhållande till vårdnadshavare respekteras och att också relativt unga barn ska ha rätt till befrielse från konfessionella inslag i skolan utan att vårdnadshavares samtycke ska krävas.

Av förarbetena (prop. 2021/22:157, s. 49–51 och 114–115) framgår vidare att huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och elever är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt. Detta kan ske på olika sätt, genom skriftlig information till vårdnadshavare och elever i förväg eller genom muntlig information. Denna bestämmelse går längre än bestämmelsen om skriftlig information och innebär bland annat att elever som inte får skriftlig information ska få muntlig information. Det kan också innebära att muntliga förtydliganden behöver göras inför enskilda konfessionella moment, så att det inte i den praktiska situationen framstår som att det inte finns någon valfrihet. Av förarbetena framgår vidare att för att kravet på frivillighet ska kunna uppfyllas bör barnet eller eleven alltid ha rätt att utebli från det konfessionella inslaget. Det är viktigt att frivilligheten blir reell och att huvudmannen säkerställer att de elever som väljer att avstå från ett konfessionellt inslag inte exkluderas från gemenskapen eller på andra sätt drabbas av negativa konsekvenser.

Av 1 kap. 10 § skollagen framgår att barnets bästa vara utgångspunkt i all utbildning som rör barn. Med barn avses varje människa under 18 år. Barnets inställning ska så långt det är möjligt klargöras. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

I förarbetena till skollagen (2009/10:165, s. 638) framkommer att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. För att barnet ska kunna utöva sin rätt att komma till tals måste han eller hon få information om vad frågan gäller på ett sätt som är begripligt för

barnet. Situationer där barnets rätt att komma till tals särskilt bör beaktas är bland andra utarbetandet av individuella utvecklingsplaner, tillsynsbesök och deltagande i utbildning med konfessionella inslag

Av 1 kap. 7 c § skollagen framgår att vid fristående skolor och fristående fritidshem med konfessionell inriktning får konfessionella inslag endast förekomma vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat om. Sådan information ska lämnas till barnets vårdnadshavare, och i mellanstadiet och i högstadiet, även till eleven.

Av 1 kap. 7 d § skollagen framgår att information enligt 7 c § ska innehålla uppgifter om

1. vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma,
2. vilken likvärdig aktivitet utan konfessionella inslag som erbjuds som ett alternativ till en aktivitet där sådana inslag ingår enligt 7 b § tredje stycket, och
3. en påminnelse om att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt enligt 7 b § andra stycket.

Av förarbetena till bestämmelserna ovan (prop. 2021/22:157 s. 50–51 och 116–117) framgår att det är viktigt att den skriftliga informationen är tydlig. Informationen ska innehålla vilka konfessionella inslag som kan förekomma och när de kan förekomma. Informationen kan exempelvis handla om att det regelbundet förekommer inslag i form av andakt, predikan, trosbekännelse, bönestunder eller böner under en morgonstund före morgonsamlingen eller inför måltider. Om aktiviteter planeras där det inte går att exkludera konfessionella inslag i aktiviteten utan att syftet med aktiviteten går förlorat, ska information lämnas också om sådana aktiviteter.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det på skolan förekommer konfessionella inslag som skolan inte skriftligen har informerat eleverna i mellan- och högstadiet om. Detta är en brist. Skolinspektionen bedömer vidare att det på skolan förekommer konfessionella inslag som det inte är frivilligt för elever att delta i, vilket också är en brist. Skolinspektionen bedömer också att huvudmannen inte gjort tillräckligt för att försäkra sig om att elever på skolan är införstådda med att deltagandet i konfessionella inslag är frivilligt. Även detta är en brist.

Konfessionella inslag och skriftlig information om sådana

Av Skolinspektionens utredning framgår att det på Vasaskolan förekommer konfessionella inslag i form av morgonbön, bordsbön, morgonsamling i kyrkan samt gudstjänster. Utifrån inkommen dokumentation samt utifrån

utsagorna från de intervjuade bedömer Skolinspektionen att nämnda inslag får anses utgöra konfessionella inslag och att dessa inslag är att betrakta som aktiviteter i utbildningen som inte är undervisning.

Det är tillåtet att ha konfessionella inslag i utbildningen vid en fristående skola som har fått godkännande att bedriva utbildning med konfessionell inriktning (vilket Vasaskolan har), men skolan har då en skyldighet att följa författningarnas krav gällande detta.

Av skollagen framgår att konfessionella inslag bara får förekomma vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen har informerat om; sådan information ska lämnas till barnets vårdnadshavare, och från och med mellanstadiet, även till eleven.

Tillsynen visar att skriftlig information om skolans konfessionella inslag enbart har lämnats till vårdnadshavare. Eleverna i mellan- och högstadiet har alltså inte fått någon egen skriftlig information gällande vilka konfessionella inslag som kan förekomma i utbildningen, när sådana kan förekomma eller en påminnelse om att deltagandet i konfessionella inslag är frivilligt.

Detta innebär att eleverna i mellan- och högstadiet inte har fått den skriftliga information som de ska ha enligt skollagen och som krävs för att konfessionella inslag ska få förekomma i utbildningen. Eftersom eleverna i mellan- och högstadiet vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn inte har fått skriftlig information om vid vilka tillfällen konfessionella inslag kan förekomma är de konfessionella inslag som faktiskt förekommer otillåtna. Skolan ska mot denna bakgrund upphöra med att ha konfessionella inslag till dess att föreskriven skriftlig information har lämnats till eleverna i mellan- och högstadiet.

Frivillighet

I skollagen framställs utöver krav på att huvudmannen skriftligen ska informera om vilka konfessionella inslag som förekommer på skolan, också bl.a. krav på att deltagandet i de konfessionella inslagen måste vara frivilligt och att huvudmannen ska ha försäkrat sig om att vårdnadshavare och elever är införstådda med detta¹.

¹ För att underlätta det frivilliga deltagandet ska de konfessionella inslagen som huvudregel också avgränsas från övriga aktiviteter i utbildningen. Annat har inte framkommit vid tillsynen än att de konfessionella inslagen på skolan är avgränsade från andra aktiviteter i utbildningen.

Av Skolinspektionens utredning framgår att det i praktiken är obligatoriskt för bl.a. eleverna i årskurs 4–6 att vara närvarande vid morgonbönen/morgonandakten, bordsbönen, morgonsamlingen i kyrkan samt skolavslutningarna och de konfessionella inslag som förekommer under dessa. Likaså framgår att eleverna i årskurs 7–9 ska vara närvarande under morgonbönen/morgonandakten. Detta framgår av intervjuer med eleverna i dessa årskurser, som samstämmigt uppger att de måste vara närvarande under dessa konfessionella inslag, även om de inte behöver delta aktivt. Att eleverna ska vara närvarande under de aktuella konfessionella inslagen (även om de inte behöver delta aktivt) vinner även stöd i intervjuer med bl.a. rektor och lärare. Det framgår även av skolans skriftliga information om konfessionella inslag att det med frivillighet på skolan avses att elever sitter med på de konfessionella inslagen, dock utan att aktivt behöva delta i dessa.

Av utredningen framgår att eleverna i dessa årskurser inte erbjuds någon egentlig möjlighet att utebli från nämnda konfessionella inslag eller att lämna klassrummet under dessa, och för de elever som inte vill vara med under de konfessionella inslag som förekommer, så erbjuds i dagsläget som enda alternativ att vara kvar i klassrummet/lokalen och lyssna eller ta en lugn stund². Av den skriftliga information som skolan har om konfessionella inslag (vilken lämnas till vårdnadshavare, men inte elever) framgår visserligen att elever kan erbjudas ett alternativ till morgonbönen³, men detta förutsätter att vårdnadshavaren uttryckt önskemål om detta (eleven kan inte, såvitt framkommit, göra detta själv) och ingen av de intervjuade eleverna har gett uttryck för att de är medvetna om denna möjlighet (tvärtom så ger alltså eleverna uttryck för uppfattningen att det är obligatoriskt att delta i detta konfessionella inslag).

Av förarbetena framgår att elever alltid ska ha rätt att utebli från konfessionella inslag⁴. Med nuvarande upplägg så ges eleverna i

² Lärare och rektor uppger visserligen att elever som kommer "sent" till morgonbönen får vänta utanför klassrummet, men dessa elever noteras då för frånvaro. De elever som kommit i tid ska vara närvarande under hela det konfessionella inslaget.

³ Några möjligheter till alternativ till övriga konfessionella inslag som förekommer på skolan omnämns inte i den skriftliga informationen.

⁴ För det fall att ett konfessionellt inslag inte kan avgränsas från andra aktiviteter i utbildningen, ska eleven istället få ta del av en likvärdig aktivitet utan konfessionella inslag. En sådan situation föreligger dock inte här.

mellanstadiet och högstadiet inte någon sådan möjlighet⁵. Det är inte tillräckligt, som skolan gjort, att erbjuda eleverna möjligheten att sitta tysta i klassrummet/lokalen medan det konfessionella inslaget pågår, utan huvudmannen måste se till att elever som inte vill delta i ett konfessionellt inslag ges reell möjlighet att helt utebli från det konfessionella inslaget. Det får inte i situationen framstå för eleven som att det inte finns någon valfrihet. Det är inte heller förenligt med författningarnas krav att enbart låta vårdnadshavaren bestämma om eleven ska vara närvarande eller inte under de konfessionella inslagen, vilket, såvitt framkommit, i praktiken är fallet på skolan idag i de flesta årskurser. Av skollagen framgår att barnets inställning ska klargöras så långt som möjligt och att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Av förarbeten framgår att detta gäller exempelvis frågan om deltagande i utbildning med konfessionella inslag.

Mot bakgrund av det som anges ovan bedömer Skolinspektionen att kravet på att det ska vara frivilligt för elever att delta i konfessionella inslag inte kan anses uppfyllt på skolan.

Som tidigare nämnts framgår av skollagen även att huvudmannen ska försäkra sig om att elever är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag alltid är frivilligt.

Skolinspektionen konstaterar att eleverna på skolan inte fått någon skriftlig information om att deltagandet i konfessionella inslag är frivilligt (se tidigare brist). Det har inte heller framkommit att någon muntlig information, riktad mot och anpassad till eleverna, om att det är frivilligt att delta i de konfessionella inslagen, lämnats⁶. Väldigt få av de intervjuade eleverna på skolan ger uttryck för att de är medvetna om att det är frivilligt att delta i konfessionella inslag eller att de själva får bestämma, eller vara delaktiga i att bestämma, om de ska vara närvarande eller inte under de konfessionella inslagen. Detta gäller elever i alla årskurser. Av intervju med rektorn framgår att det inte förekommer några samtal om samtycke och frivillighet med eleverna i någon årskurs på skolan och att det enbart är vårdnadshavare, och inte elever, som samtycker att delta i konfessionella inslag inhämtas från.

⁵ Såvitt avser tidigare nämnda konfessionella inslag.

⁶ Att elever inför att de ska börja på skolan, tillsammans med sina vårdnadshavare, bjuds in till skolan och får viss muntlig information av rektorn om de konfessionella inslagen bedöms i detta sammanhang inte som tillräckligt. Det noteras också att endast en elev uppgett att den varit på samtal inför skolstart.

Mot denna bakgrund, och med hänsyn till vad som i övrigt framkommit i ärendet, bedömer Skolinspektionen att huvudmannen inte heller kan anses ha gjort tillräckligt för att försäkra sig om att eleverna på skolan är införstådda med att deltagandet i konfessionella inslag på skolan är frivilligt.

Huvudmannen har ett ansvar att se till att eleverna är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag alltid är frivilligt. För att uppfylla sitt ansvar kan till exempel muntliga förtydliganden behöva göras inför enskilda konfessionella moment, så att det inte i den praktiska situationen framstår som att det inte finns någon valfrihet. Detta förutsätter även att elever ges information om de konfessionella inslagen, och om att det är frivilligt att delta i dessa, på ett sätt som är anpassat till och begripligt för eleverna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Stiftelsen för kristna skolors verksamhet vid Vasaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller huvudmannens skriftliga information om konfessionella inslag i utbildningen, att deltagande i konfessionella inslag är frivilligt samt att huvudmannen ska försäkra sig om att elever är införstådda med att deltagande i konfessionella inslag alltid är frivilligt. Det finns därför skäl att förelägga Stiftelsen för kristna skolor att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Saklig, allsidighet och vetenskaplig grund samt undervisningens innehåll

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Rektorn uppger att hen försäkrar sig om att undervisningen är saklig, allsidig och bygger på vetenskaplig grund i och med att lärare, vid anställningen, informeras om vilka konfessionella inslag som får finnas i utbildningen och när de får förekomma. Vidare berättar rektorn att hen genomför klassrumsbesök inför medarbetarsamtal där hen kontrollerar att inga konfessionella inslag förekommer i undervisningen. I intervju med några lärare säger de att all undervisning inom naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga ämnen utgår från vetenskaplig grund och att de går igenom med eleverna vad det innebär att det är vetenskapligt bevisat. Vidare berättar lärare att de alltid följer det centrala innehållet i kurserna men att de kan få många frågor om exempelvis etik och moral. En lärare säger att hen är noga med att tala om för eleverna att man kan tro på vad

man vill och att undervisningen utgår från vetenskaplig grund. I intervju berättar elever att de undervisas utifrån evolutionsteorin under lektioner i naturvetenskapliga ämnen men att de pratar om hur jorden kom till utifrån Bibelns berättelser under kristendomskunskapen. Vidare berättar elever att lärarna inte pratar om kristen tro, Gud och Jesus vid andra tillfällen än vid kristendomskunskapslektionerna. Av de lektionsbesök som Skolinspektionen genomförde under tillsynen framgår inget annat än att undervisningen är saklig, allsidig och bygger på vetenskaplig grund.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår bland annat att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Av 1 kap. 7 b § andra stycket skollagen framgår att i en utbildning med konfessionell inriktning får undantag från det som anges i 5 § tredje stycket om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet enbart göras för konfessionella inslag.

Av läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår att skolans värdegrund och uppdrag under rubriken "Saklighet och allsidighet" framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkande till förmån för den ena eller andra åskådningen (Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag).

Av läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår kursplaner, centralt innehåll samt betygsriterier för respektive ämne i grundskolan (Lgr 22, 5. Kursplaner).

Skolinspektionens bedömning

Det har inte framkommit annat än att undervisningen, i de ämnen som granskats under tillsynen, omfattar det centrala innehåll som de ska enligt kursplanen och uppfyller författningarnas krav på att undervisningen ska vara saklig, allsidig och bygga på vetenskaplig grund. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Undervisningen är icke-konfessionell

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Rektorn berättar att hen genomför klassrumsbesök inför medarbetarsamtal där hen kontrollerar att inga konfessionella inslag förekommer i undervisningen. Några lärare säger att skolans kristna profil inte märks i undervisningen. Vidare säger elever att lärarna inte pratar om kristen tro, Gud och Jesus vid andra tillfällen än vid kristendomskunskapslektionerna.

Av de lektionsbesök som Skolinspektionen genomförde under tillsynen framgår inget annat än att undervisningen är fri från konfessionella inslag.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 7 § skollagen framgår att undervisningen vid fristående skolor ska vara icke-konfessionell.

Av 1 kap. 7 a § skollagen framgår att om huvudmannen för en fristående skola, en fristående förskola eller ett fristående fritidshem har fått godkännande att bedriva utbildningen med konfessionell inriktning, får andra aktiviteter i utbildningen än undervisningen ha en sådan inriktning, med de begränsningar som följer av 7 b och 7 c §§.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att undervisningen på skolan – i de avseenden som granskats i tillsynen – är fri från konfessionella inslag. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

På Skolinspektioners vägnar,

X Linda Lundberg

Beslutsfattare
Signerat av: Linda Lundberg

X Helena Lanver

Föredragande
Signerat av: Helena Lanver

I ärendets handläggning har även utredare Mirjam Werlinder medverkat.